# PARTICULARITĂȚILE PROBAȚIUNII FAPTELOR NEGATIVE ÎN PROCESUL CIVIL

***Felicia CHIFA,***
*magistru în drept, doctorand, lector universitar*

Una dintre condiţiile primordiale ale apărării drepturilor şi intereselor legitime în instanţa de judecată este necesitatea de a constata fapte care au avut loc până la iniţierea procesului, iar cunoaşterea acestora se realizează prin intermediul probaţiunii. Totalitatea de fapte material juridice şi procesual juridice ce trebuiesc stabilite pentru soluţionarea justă a pricinii reprezintă obiectul probaţiunii.

Pentru a determina esenţa instituţiei obiectului probaţiunii şi pentru a elucida specificul procesului de probare a fiecarui fapt concret, în teoria dreptului procesual civil faptele componente ale obiectului probaţiunii au fost clasificate după mai multe criterii. Astfel, după natura lor, determinăm fapte pozitive şi negative. Această clasificare are o importanţă practică deosebită, deoarece este unanim recunoscut că faptele negative sunt mai greu de probat, ceea ce determină alegerea mijloacelor de probă specifice. Bunăoară, ***faptele pozitive*** reprezintă o stare sau o circumstanţă existentă ori care a existat în realitatea obiectivă (întocmirea unui contract, cauzarea prejudiciului etc.). În majoritatea cauzelor civile probaţiunea are ca scop stabilirea faptelor pozitive concrete.

Particularităţi prezintă probaţiunea ***faptelor negative***, care indică asupra inexistenţei unei circumstanţe sau stări, neîndeplinirii unor acte, neexecutării unor obligaţii.

Logic, într-un proces contradictoriu numărul faptelor negative trebuie să fie egal cu cel al faptelor pozitive, deoarece pretenţiile unei părţi sunt urmate, de obicei, de negarea acestora de către cealaltă parte. Uneori, necesitatea probării faptelor negative este prevăzută în mod expres în legislaţie. Astfel, spre exemplu, cetăţeanul poate fi, în ordine judecătorească, recunoscut ca dispărut fără urmă, dacă în decurs de nu mai puţin de un an la locul lui de trai nu există date (informaţii) privitor la locul lui de aflare (art.49 alin.(1) C.civ. RM), şi poate fi declarat decedat, dacă la locul lui de trai nu există date privind locul lui de aflare în decurs de trei ani. Iar dacă el a dispărut fără urmă în împrejurări ce prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei a presupune că a decedat în urma unui anumit accident – în decurs de şase luni (art.53 C.civ. RM). Este necesar a menţiona că unele prezumţii legale pot fi contestate prin intermediul faptelor negative. Însă, practica demonstrează că soluţionarea cauzelor civile este bazată în special pe stabilirea faptelor pozitive, rareori făcându-se trimitere la fapte negative. Aceasta ne permite să afirmăm, în primul rând, că părţile nu realizează toate posibilitaţile oferite de principiul contradictorialităţii; în al doilea rând – că faptele negative sunt mai greu de probat şi că deseori acestea sunt nedeterminate. În pofida deficultaţilor aparute în procesul de dovedire a faptelor negative, în teoria dreptului procesual civil lipsesc indicaţii ce s-ar referi la probaţiunea lor.

Referindu-ne nemijlocit la particularităţile faptelor negative, menţionăm că în docrtină nu există unanimitate în privinţa necesităţii şi posibilităţii probării lor. În dreptul roman persista adagiul: *Ei incumbit probatio qui dicit non qui negat*, din care rezultă că faptele negative nu puteau fi probate. Această teorie este contestată de majoritatea procesualiştilor. Considerăm, însă, că în realitate probarea faptelor negative este posibilă şi necesară, iar specificul acesteia depinde de natura faptelor şi de ramura de drept din care fac parte. Astfel, faptele negative procesual juridice, ca neinştiinţarea părţilor, neefectuarea cercetarii probelor materiale, neaudierea martorului etc., pot fi uşor stabilite din conţinutul dosarului.

Dovada faptelelor negative material juridice poate fi facută printr-un fapt pozitiv contrar sau printr-un fapt vecin şi conex. Spre exemplu, poţi dovedi că la o anumită oră o persoană nu se afla într-un anumit loc, prin proba faptului pozitiv contrar că la acea oră persoana dată se afla într-o altă localitate. Întotdeauna stabilirea faptelor negative se va face în temeiul unor concluzii logice care derivă din alte fapte pozitive deja stabilite. Modul de constatare a faptelor negative trebuie să fie obligatoriu reflectat în hotărârea judecătorească sau în încheiere.

Stări care în general, potrivit datelor ştiinţifice, nu există în natură (cum ar fi fantomele etc.) nu se probează.[1]

Nu pot fi probate faptele negative nedeterminate, nu pentru că sunt negative, ci pentru că sunt nedeterminate, iar probarea lor ar necesita dovedirea unor fapte pozitive infinite, ceea ce din punct de vedere practic este imposibil. Astfel, nu se poate dovedi că o anumita persoană nu a fost niciodată într-o localitate, pentru că ar trebui să se dovedească că zi de zi acea persoană s-a aflat într-o altă localitate.

Conchidem că constatarea faptelor negative poate avea o importanţă majoră pentru soluţionarea justă a cauzei, iar ignorarea lor in procesul de probaţiune ar duce la adoptarea unor acte judicătoreşti pasibile de casare.

***Note:***

[1] С.Курылев. *Предмет доказывания в советском гражданском процессе //* Советская юстиция, 1968, nr.8, p.20.